

Проблемы высшей школы

Раздел 1

DOI 10.52209/1609-1825_2021_1_5

ӘОЖ 378.147.88

Болашақ кәсіптік оқыту педагогтарын даярлаудағы іс-тәжірибенің түрлері мен олардың ролі

¹*БАЙЖУМАНОВА Назира Сабыровна, педагогика магистры, аға оқытушы, nazira82_@mail.ru,

²НУРМАГАМБЕТОВА Торғын Амангельдиевна, директор, sch5@kargoo.kz,

²КАЛИЕВА Айгуль Мырказиевна, тәрбие жұмысы бойынша директордың орынбасары, aigul150270@mail.ru,

¹Қарағанды техникалық университеті, Қазақстан, 100027, Қарағанды, Н. Назарбаев даңғылы, 56,

²№5 жалпы білім беретін орта мектеп, Қазақстан, 100024, Қарағанды, Степной-1 шағын ауданы, 7Б,

*автор-корреспондент.

Аңдатпа. ЖОО-дағы кәсіптік оқытатын болашақ педагогтарды кәсіптік даярлау жүйесіндегі практиканың ролі айқындалды. Кәсіптік практика теория мен практика арасындағы ұйымдастырудың және сабақтастықтың негізгі нысаны ретінде қарастырылады. Авторлар кәсіптік оқытатын болашақ педагогтар жүргізетін әрбір практикаға егжей-тегжейлі тоқталды. Олардың мақсаттары мен нәтижелері, сондай-ақ, олардың мүмкіндіктері талданады. Кәсіптік практикадан өту мекемелерінің бірі ретінде Қарағанды қаласының № 5 ЖОМ қаралды. Төрт жыл бойы өткізілетін кәсіптік практикалар болашақ мамандардың қызығушылығын арттырады және оларды өз мамандықтарына жақындатады.

Кілт сөздер: кәсіби білім беру, болашақ маман, кәсіби даярлау жүйесі, жоғары оқу орны, кәсіби құзыреттілік, тәжірибе, 6В01402 «Кәсіптік оқыту» білім беру бағдарламасы, кәсіптік оқыту педагогы.

Кіріспе

Болашақ мамандарды кәсіби даярлаудың сапасы маманның жеке тұлғасы мен оның қызметіне деген осы заманғы талаптарымен сипатталады. Сондықтан оқытудың дәстүрлі қағидаларын

қазіргі жағдайға сәйкестендіріп, оны шығармашылықпен қолдану арқылы негіздеудің маңызы зор. Бұл жоғары оқу орындарында оқу-тәрбие үрдістерін бір-бірімен байланыстырып, студенттердің ғылыми дүниетанымын, адамгершілік

сапасын, еңбекке қабілетін, жалпы және кәсіби мәдениетті, қарым-қатынас жасау мен өзін ұстау мәдениетінің қалыптасуына бағыт-бағдар беру қажеттігін туғызады [1].

XXI ғасырдың бәсекеге қабілеттілік шарттарында болашақ мамандарды кәсіби даярлау үрдісінің сапалы болу мәселесіне жоғары талаптар қойылады. Осыған орай үздіксіздік, түсімділік, бірізділік, интегративтілік қағидаларына сүйенген, оқу-тәрбие үрдісінің сабақтастығына ерекше орын беріледі. Олар оқытудың әр кезеңіндегі кәсіби даярлау мен өздігінен білім алу барысында қалыптасқан құзыреттіліктерді максималды түрде қолданылуын қамтиды. Кәсіптік білім беру жүйесіндегі мұндай сабақтастық болашақ мамандардың шығармашылық потенциалы мен өзінің даярлығын әр уақытта жетілдіріп отыру, рухани сұраныстарын қанағаттандыру мүмкіндіктерін береді, сонымен қатар, өзгермелі жағдайларда педагогикалық салаға бейімделуін қамтиды.

Болашақ мамандардың ЖОО-да сапалы білім алып, кәсіби құзыреттіліктің жоғары деңгейін игерген, ақпараттық білімділігі мен қабілеттілігінің, біліктілігінің қазіргі қоғам талаптарына сәйкес келуіне негізделеді. Соған орай, жоғары білім беру жүйесінде оқыту мен тәрбиелеудің жаңа әдіс-тәсілдері анықталып, әлемдік білім кеңістігіне сай болашақ мамандарды бәсекеге қабілетті, кәсіби құзыретті етіп даярлаудың түрлі модельдері жасалды.

Елімізде құзыреттілік мәселесі Қ.Ж. Аганина, Б.Т. Барсай, М.А. Ғалымжанова, С.Е. Досжанова, Н.Н. Жақсыбаева, Ш.К. Жантлеуова, Б.Т. Кенжебеков, Б. Қасқатаева, М.В. Семенова, Ш.Т. Таубаева және т.б. ғалымдардың еңбектерінде көрініс тапты.

Болашақ мамандарды кәсіби даярлау үрдісінде жалпы және кәсіби құзыреттіліктері қалыптасады. Жалпы құзыреттіліктер – көпфункционалды және пәнаралық құзыреттіліктер, яғни, күнделікті тұрмыста пайдаланылатын базалық құзыреттердің әмбебап түрлері. Оларға өз мамандығының мәнін және әлеуметтік қажеттілігін түсіну, өз іс-әрекетін ұйымдастыра білу қабілеті, мәселені шеше білу, олардың тиімділігін анықтау, өздігінен іздену, ақпараттармен жұмыс жасау, талдау және бағалау, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану, топта және топпен жұмыс жасау, мақсатты қоя білу қабілеттері, т.с.с. Кәсіби құзыреттіліктер – кәсіби қызмет саласындағы міндеттерді шеше білу, меңгерген теориялық білімдері мен іскерліктерін іс жүзінде қолдану негізінде табысты әрекет ету қабілеті [3].

Теориялық бөлім

Кәсіби даярлық деңгейін жоғарылатудың бірнеше бағыттары бар:

1. Ғылыми білімдерін тереңдету – жұмыс өтіліне қарамастан, әр уақытта білім берудің жаңа мазмұнын өздігінен игеріп, үздіксіз дамып отыру.

2. Психологиялық-педагогикалық деңгейі – болашақ педагог мамандығына қажетті психо-

логия мен педагогиканың білімдерін игерумен қатар, практикалық дағдыларының болуы, озық тәжірибелерді қолдану.

3. Ғылыми-әдістемелік деңгей – педагогтың шығармашылық әлеуетін жан-жақты дамытуға, білім беру үрдісінің сапасын арттыруға бағытталған ғылым мен тәжірибенің жетістіктеріне негізделген тұтас шаралар жүйесі.

4. Ұжымда жұмыс істеу қабілеті – педагогтың әріптестер еңбегінің нәтижелі болуына қызығушылық тудыру, ұжыммен бірігіп шешім қабылдау, мекеменің қызметіне қатысып, оған өзінің үлесін қосу.

5. Ғылыми-зерттеу қызметінің әдістемесін меңгеру – жаңа әдістемелер мен технологияларды іздеу және талдау, тиімділігін эксперимент жүзінде тексеру.

6. Коммуникативті-ұйымдастырушылық қабілеттер – жеке немесе топтағы білім алушылармен қарым-қатынас жасау, тұлғааралық қатынастар мен жағымды климат құру, білім алушылар арасындағы қатынастарды реттеу, кез-келген бағыттағы іс-шараларды ұйымдастыра білу қабілеттері жатады.

Осы бағыттардың барлығы жан-жақты дамыған тұлға ретінде келешекте болашақ маманның кәсіби құзыреттіліктерінің қалыптасуына ықпал етеді. Болашақ мамандарды кәсіби даярлау жүйесінде теориямен қатар, педагогтың практикалық және ондағы шығармашылық әрекеті де маңызды орын алады. Себебі, мұнда кәсіби даярлаудың мазмұны тереңдеп, шығармашылық қабілеттері дамиды, өзін жүзеге асырудағы кәсіби мүмкіндіктері кеңейе түседі. ЖОО-да теориялық білімді игеру, арнайы білім, білік, дағдыларды оқу үрдісі барысында және өздік жұмысын ұйымдастырудың нәтижесінде қалыптасып, олар студенттердің өз бетімен білім алуын, өздігінен жетілуін қамтамасыз етеді. Алайда, олар практикалық және шығармашылық әрекетті іс жүзінде жүзеге асыруға кепілдік бере алмайды. Сондықтан, болашақ мамандарды кәсіби даярлау жүйесінде теориялық білімді жүйелі түрде меңгерумен қатар, практикалық педагогикалық іскерлікті де үнемі жетілдіріп отыру қажет. Өйткені ЖОО оқыту үрдісінде теориялық даярлық қоғамдық, педагогикалық және арнайы ғылымдарды игеру студенттердің практикалық-педагогикалық қызметімен үйлестіріле жүргізіледі, ал оны ұйымдастырудың негізгі формасы – тәжірибе болып саналады.

Іс-тәжірибе – бұл теориялық меңгерген білімдерін іс жүзінде қолдану және бекіту түрінде іске асатын оқыту формаларының бір түрі [4]. ЖОО-да болашақ мамандарды даярлауда Қазақстан Республикасының жалпыға бірдей міндетті мемлекеттік стандартын жүзеге асырудың негізгі міндеті – ғылым мен білімді тәжірибемен ұштастыру болып табылады. Іс-тәжірибе барысында болашақ маман өзінің кәсіби мамандығы бойынша алғашқы тәжірибесін жинақтап, педагогикалық шеберліктің негізі қаланып, кәсіби іскерлік-

тері мен дағдыларының жылдам қалыптасуына мүмкіндіктер туады.

Ш.К. Жантлеуова педагогикалық іс-тәжірибе үрдісінде студенттердің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру мәселесін қарастырған. Автордың пікірінше, студенттердің болашақ кәсіби әрекетінің аймағында құзыретті болу дегеніміз – кәсіби-маңызды қасиеттерін дамыту мақсатында өздігінен жетілу іскерлігін жақсы меңгерген және сол жайында мәлімет алған, ЖОО-да даярлау барысында студенттердің негізгі психологиялық-педагогикалық білімдер мен кәсіби іскерліктер кешенін меңгеруі. Автор педагогикалық іс-тәжірибенің мазмұны мен оны ұйымдастыру жағдайын зерттеп, іс-тәжірибе мазмұнын жеке педагогикалық іскерліктердің кейбіреулерін жіктеумен түйістіреді және ол әрқашанда жүйеленген сипатта болмайды, – деген тұжырымдама жасайды. Ол студенттердің педагогикалық іс-тәжірибе барысында кәсіби іскерліктердің түрлі қырлары қалыптасатынын бейнелейді [5].

Бұдан байқайтынымыз, болашақ мамандардың кәсіптік даярлығын арттыруға деген талаптың жылдан-жылға күшейіп отыруына байланысты іс-тәжірибенің маңызы ұдайы жетілдірілуде. Себебі, іс-тәжірибе теориялық оқыту мен дербес педагогикалық қызмет арасындағы байланыстырушы буын. Бір жағынан, қажетті педагогикалық білімсіз нақты оқу-тәрбие үрдісін түсінуге және оны басқаруға болмайды. Екіншіден, жанды фактілерге сүйенбей, нақты мектеп қызметіне талдау жасамай тұрып, білім беру теориясын толық түсінуге мүмкін емес. Демек, ЖОО-да оқыған уақыт ішінде студенттермен жүргізілетін жұмыстардың барлығы теория мен практика арасындағы табиғи байланысты орнатуға мүмкіндік береді. Сондықтан, іс-тәжірибе оқу жоспарында елеулі орын алып, кәсіби даярлау жүйесінің маңызды құрама компонентіне айналды.

Зерттеу нәтижелері

Кәсіби даярлау жүйесін 6B01402 «Кәсіптік оқыту» білім беру бағдарламасының төңірегінде қарастырсақ, студенттерде болашақ педагогқа тән кәсіби маңызды қасиеттер мен қабілеттер дамиды, өзінің мүмкіндіктерін бағалау, педагогикалық мамандыққа деген қызығушылығы мен кәсіби бағыттылығы қалыптасып, өзінің мамандығын дұрыс және саналы тұрғыдан түсіне бастайды. Қарағанды техникалық университетінің 6B01402 «Кәсіптік оқыту» білім беру бағдарламасы бойынша студенттер төрт жыл ішінде кәсіби іс-тәжірибенің бірнеше түрлерінен өтеді. Атап айтар болсақ:

- оқу (таныстыру) іс-тәжірибесі (2-семестр);
 - психологиялық-педагогикалық іс-тәжірибе (4-семестр);
 - өндірістік (технологиялық) іс-тәжірибе (6-семестр);
 - өндірістік (педагогикалық) іс-тәжірибе (8-семестр);
 - диплом алдындағы іс-тәжірибе (8-семестр);
- Болашақ кәсіптік оқыту педагогын кәсіби да-

ярлау үрдісіндегі жоғарыда аталған іс-тәжірибелердің барлық түрлеріне оқу жұмыс жоспары бойынша 750 сағат бөлінген. Іс-тәжірибені өту уақыты мен орны, мақсаты мен міндеттері, орындалатын тапсырмалар мазмұны, есеп беру формасы іс-тәжірибенің бағдарламасында сипатталған. Іс-тәжірибе бойынша оқу бағдарламаларының мазмұны ЖОО-ның мамандыққа сәйкес кафедра жетекшілігімен анықталады және олар «Білім туралы» Заңға, «ЖОО-да іс-әрекеттерді ұйымдастыру ережесіне» сәйкес өңделеді. Іс-тәжірибенің міндеттері әр курста нақтыланып, педагогикалық іскерліктер мен студенттердің кәсіби құзыреттіліктерінің қалыптасуының жүйелі логикасын қамтамасыз етеді. Демек, бағдарламалардың мазмұны студенттерде іс-тәжірибенің барлық кезеңдері бойынша кәсіби іскерлік пен дағды жүйесін қалыптастыруды көздеп, бір түрден екіншісіне өту кезінде тапсырмалардың күрделену тәртібі мен бірізділігін бейнелейді.

1. Оқу (таныстыру) іс-тәжірибесі оқытудың бастапқы кезеңінде (1 курста) өткізіледі және жалпы іскерліктер мен кәсіби дағдыларды меңгеру міндеттерін шешеді. Мақсаты – оқу орнының білім беру қызметтерін зерделеуге бағытталған. Студенттер оқу орнының ұйымдастырылуымен, құрылымымен және жұмыс барысымен; болашақ кәсіби қызметтің нормативтік, әдістемелік, оқу құжаттарымен танысады; оқыту және тәрбиелеу үрдісінің негізгі компоненттеріне талдау жүргізеді. Іс-тәжірибенің ұзақтығы 2 аптаны құрайды және ол кәсіби-бағдарлы сипатқа ие. Өту орны білім беру траекториясы мен білім беру ұйымдарының оқу-материалдық базасына сәйкес анықталады. Оқу (таныстыру) іс-тәжірибесі соңында студенттердің білім беру үрдісін әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу құзыреттіліктері қалыптасады, нәтижесінде:

- білім беру бағдарламасы мен нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес оқытуды жоспарлайды;
- оқытудың оңтайлы таңдалған технологияларының негізінде оқу-әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлейді;
- оқыту нәтижесіне қол жеткізуге бағытталған диагностикалық мақсаттарды қояды;
- қойылған мақсатты іске асыру үшін қолда бар ресурстарды бағалайды;
- білім алушылардың жас және дербес ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалының іріктелген мазмұнын әдістемелік бейімдейді;
- қойылған мақсаттарға қол жеткізуге мүмкіндік беретін оқытудың тиімді әдістері мен түрлерін таңдайды;
- оқу үрдісін оңтайландыру және білім алушылардың оқу ақпаратын тиімді меңгеру үшін IT-технологияларды қолданады.

2. Психологиялық-педагогикалық іс-тәжірибе 2-ші курстың екінші жарты жылдығында және барлық екінші курс ағымында, аптасына бір күн, оқу үрдісінен қол үзбей кәсіптік білім беру ме-

кемелерінде өткізіледі. Мақсаты – психологиялық-педагогикалық білімді тереңдетіп бекіту; педагог пен психолог іс-әрекет тәжірибесін зерделеу; тәрбиеленушілердің ата-аналарымен және отбасыларымен өзара әрекет жасау; бос уақытты ұйымдастыру іс-шараларын өткізуді жоспарлау, жобалау және оған қатысу.

Іс-тәжірибе соңында студенттердің кәсіби педагогиканың әдіснамалық негізіне сүйене отырып, білім алушыларды әлеуметтік құндылықтар жүйесіне қатыстыру құзыреті қалыптасып, нәтижесінде:

- кәсіптік оқыту педагогы мамандығының маңыздылығын, өзектілігін және оның білім беру саласындағы ерекшеліктерін сезінеді;

- оқытушының оқытудың әдістері мен құралдарын таңдауының қойылған оқу-тәрбие міндеттеріне, оқу материалының мазмұнына, білім алушылардың нақты мүмкіндіктері мен оқыту жағдайларына тәуелділігін анықтайды;

- білім алушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетіп, оларға психологиялық-педагогикалық мінездеме құрады;

- білім беру саласындағы білім алушылармен және әріптестерімен қарым-қатынасты жүзеге асырады;

- білім алушылар арасында ынтымақтастықты орнатып, жағымды атмосфера құрады, ұжымға қатысты жалпы жетістіктерін жинақтайды;

- жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелік және мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізеді.

- тәрбиелік іс-шараларды жүргізуде адамгершілік және рухани құндылықтар негізінде азаматтық ұстанымын қалыптастырады.

3. Өндірістік (технологиялық) іс-тәжірибе 3-курста университеттің оқу шеберханаларында өткізіледі. Іс-тәжірибенің ұзақтығы 5 аптаны құрайды, жұмыс күнінің ұзақтығы 7 академиялық сағатты, оның 2 сағаты теориялық сұрақтарды қарастыруға және 5 сағаты токарь мен фрезерлеушінің практикалық дағдыларын игеруге жұмсалады. Мақсаты – тиісті саладағы кәсіби іс-әрекеттің тәжірибесін қалыптастыру. Іс-тәжірибенің бұл түрі студенттердің нақты кәсіби міндеттерді орындауда іскерліктер мен дағдыларды игеруін; материалдық өнімді дайындаудың технологиялық үрдісін зерделеуді; технологиялық құжаттамамен танысуды көздейді.

Өндірістік (технологиялық) іс-тәжірибе кезінде студенттер шеберхананың белгілі бір жұмыс орындарына бекітіледі. Жұмыс орнын алғанға дейін барлық студенттер құрал-жабдықтарды техникалық пайдалану, қауіпсіздік техникасы, еңбекті қорғау және өндірістік санитария ережелерін міндетті түрде оқыту мен нұсқамадан өтулері тиіс, бұл құжат түрінде ресімделеді. Демек, студенттер оқу шеберханаларының ішкі тәртіп ережелеріне толық бағынады. Іс-тәжірибе соңында студенттердің бейін бойынша технологиялық қызметті жүзеге асыру құзыреті қалыптасады,

нәтижесінде:

- бейіні бойынша өндірістік қызмет үрдісінде анықтамалық нормативтік-техникалық құжаттамаларды қолданады;

- ҚР еңбек заңнамасының негіздерін және еңбекті қорғау, тіршілік қауіпсіздігі саласындағы нормативтік-құқықтық құжаттарды біледі;

- еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы саласындағы іс-шараларды ұйымдастыру, жүргізу және бақылау мәселелерін шешеді;

- өндірістік қызметке ақпараттық технологияны енгізу әсерін талдайды;

- бейін бойынша өндірістік қызмет саласында зертханалық зерттеулер мен сынақтар жүргізеді;

- технологиялық қызметтің типтік жағдайларында кәсіби міндеттерді шешудің оңтайлы әдістерін қолданады.

4. Өндірістік (педагогикалық) іс-тәжірибе психологиялық-педагогикалық пәндер циклін оқып-үйренгеннен кейін, студенттердің оқу сабақтарының барлық түрлерін: дәрістік, практикалық және зертханалық, педагогикалық қызметтің қажетті дағдыларын өткізу тәжірибесін алу мақсатында 4-курста жүргізіледі. Мақсаты – студенттерді арнайы пәндер оқытушысының, өндірістік оқыту шеберінің және топ кураторының жұмысымен таныстыру, студенттердің психологиялық-педагогикалық циклды оқу кезінде меңгерген теориялық білімдерін бекіту және тереңдету, педагогикалық процестің тұтас жүйесі ретінде тәрбие жұмысын ұйымдастыру дағдыларын қалыптастыру және бекіту.

Өндірістік (педагогикалық) іс-тәжірибе оқу сабақтары мен тәрбиелік іс-шараларды өткізуге; оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастырудың инновациялық формалары мен әдістерін қолдануға; оқу-тәрбие үрдісіне дидактикалық материалдарды дайындауға; ғылыми-зерттеу жұмыстарына; өткізілетін оқу-тәрбие қызметінің рефлексиясына бағытталған. Іс-тәжірибенің бұл түрі кәсіби қызметтің нысандары мен түрлерінің болуын алдын ала анықтайтын басқа ұйымдарда (колледждерде, бейіндік мектептерде) жүргізіледі. Ол кәсіптік білім беру жүйесінің мазмұнымен, ҚР Білім беру бағдарламасының негізгі ұғымдарымен, оқытудың заманауи әдіс-тәсілдерімен және оның құжаттарымен танысу үшін қызмет етеді.

Іс-тәжірибе соңында студенттердің бейін бойынша кәсіби педагогиканың әдіснамалық негізіне сүйене отырып, сабақтар өткізу, білім беру үрдісін әдістемелік қамтамасыз етуді әзірлеу, педагогикалық шеберлікті арттыру сияқты құзыреттері қалыптасып, нәтижесінде:

- пәнаралық байланысты және оқытудың инновациялық технологияларын пайдалана отырып, пәнді меңгеру бойынша сабақ пен оқу үрдісін жобалайды;

- өзінің кәсіби дамуының жеке жоспарын жобалап, тәжірибеге бағытталған оқытуды жүзеге асырады;

- оқытудың қазіргі заманғы технологиялары

арқылы білім алушылардың танымдық қызметін жандандырады;

- білім беру саласындағы білім алушылармен және әріптестерімен коммуникативтік қарым-қатынасты жүзеге асырады;

- білім алушылардың білім беру ортасына бейімделуіне жәрдемдеседі;

- білім беру бағдарламасы мен нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес сабақты жоспарлайды;

- педагогикалық жұмысты жетілдіру мақсатында тиімді әдіс-тәсілдерді, құралдарды талдайды;

- білім алушылардың жас және дербес ерекшеліктерін ескере отырып, оқу материалының іріктелген мазмұнын әдістемелік бейімдейді.

5. Диплом алдындағы іс-тәжірибе бітіру біліктілік жұмысын табысты орындау және қорғау үшін жеткілікті болып табылатын теориялық және практикалық нәтижелерді алуға бағытталған. Іс-тәжірибе бағдарламасын орындауда университетте оқу кезінде алған теориялық білім деңгейі есепке алынады, олардың кеңейтілуін қамтамасыз етеді, сондай-ақ, педагогикалық іс-тәжірибеден өту кезінде студенттердің алған практикалық дағдыларын бекітуге ықпал етеді. Мақсаты – ғылыми-педагогикалық қызмет үрдісінде кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру, сондай-ақ, дипломдық жұмысты жазу үшін нақты материалдарды жинақтау, педагогикалық эксперименттің деректерін әзірлеу, жүргізу және статистикалық өңдеу болып табылады. Диплом алдындағы іс-тәжірибеге оқудың барлық кезеңдерінен өтіп, оқу жоспарын толығымен орындаған студенттер ғана жіберіледі. Бұл іс-тәжірибе дипломдық жұмысты орындауды дайындаудың маңызды кезеңі.

Диплом алдындағы іс-тәжірибеден өту кезінде студент дипломдық жұмысты жазу үшін қолданылатын ақпараттарды жинаумен, өңдеумен және талдаумен айналысады. Іс-тәжірибе аяқталғаннан кейін, студенттерге дипломдық жұмысты дайындауға уақыт беріледі. Соңында студенттердің білім беру бағдарламасының мазмұнын меңгеру деңгейін зерттеу, педагогикалық шеберлікті арттыру сияқты құзыреттері қалыптасып, нәтижесінде:

- зерттеу әдіснамасын меңгереді және оны келешекте кәсіби іс-әрекетінде қолдана алады;

- оқу-тәрбие үрдісін әрі қарай жетілдіру мақсатында статистикалық деректерді жинайды;

- білім алушылардың білім беру мазмұнын меңгеру деңгейін бақылайды және материалды

меңгеру динамикасын анықтайды;

- білім алушылардың қызмет нәтижелеріне талдау жүргізеді, саралайды, қорытындылайды;

- оқыту үрдісін бақылаудың тиімді әдістемесін іріктеуді және оны енгізуді жүзеге асырады.

Қорытынды

Сонымен, ЖОО-дағы болашақ кәсіптік оқыту педагогтарын кәсіби даярлау жүйесіндегі іс-тәжірибеге жақын келуге тырысады, нақты шарттарға сәйкес оның мақсатын айқындайды. Мұндағы іс-тәжірибенің мақсаты – болашақ мамандығын жетік меңгере отырып, кәсіби даярлауды даму үрдісі ретінде түсініп, қазіргі заман талаптарына сай бәсекеге қабілетті және педагогикалық іс-тәжірибенің сұранысына бейімделген кәсіби құзыретті мамандарды даярлау.

ҚарТУ-дегі «Кәсіптік білім және педагогика» кафедрасының филиалы ретінде Қарағанды қаласының №5 жалпы білім беретін орта мектебімен келісімшарт жасалды. Соның негізінде №5 ЖББОМ басшылары мен кафедраның профессор-оқытушылар құрамы ай сайын өндірістік кеңестерге қатысады, онда жұмыс қорытындысын шығарады және Корпоративтік университет қызметін одан әрі жетілдіру жолдарын белгілейді. Сонымен қатар, кафедра филиалы ретінде №5 ЖББОМ сабақтар мен кәсіби іс-тәжірибелердің түрлерін өту мүмкіндіктері бар. Ол үшін оқу кабинеттері қажетті құрал-жабдықтарымен қамтамасыз етіліп, студенттер мен кафедраның оқытушылары мектептің материалдық-техникалық базасын пайдалана отырып, жақсы әдістемелік деңгейде өткізе алады.

Жоғарыда аталған кез-келген іс-тәжірибе барысында ұйымдастырылатын жұмыстар өз іс-әрекетінен, бақылаулардан және қабылдаулардан тәжірибе алуға, олардың өмірлік мәнін ашуға, өз іс-әрекетінің қағидаларын білуге және оларды жаңа жағдайларда басшылыққа алуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, жеке тұлғаның даму перспективаларын ескере отырып, оның жетілуін, өзін-өзі дамытуын және өзін-өзі жетілдіруін ынталандыратын қажетті әлеуметтік ортаны құрады. Мұндай әлеуметтік ортада білім берудегі инновациялық үрдістерді көруте, шығармашылық арқылы бастамашылық жасауға және оларды дамытуға, кәсіби педагогикалық өзін-өзі анықтауға және дамуға қабілетті болашақ кәсіптік оқыту педагогының маман ретіндегі тұлғасын қалыптастыруды қамтамасыз етіп қана қоймай, жаңа педагогикалық технологиялар мен оқыту құралдарын іздеуге мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Ищанова Г.Е. Болашақ педагогтарды даярлауда жаңартылған білім беру мазмұнының алатын орны // Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы. «Педагогика ғылымдары» сериясы. – № 2 (58). – 2018. – Б. 90-95.
2. Квитковская А.А., Илларионов С.В., Илларионова Л.П. Профессиональная подготовка педагога в условиях непрерывного педагогического образования // Ученые записки Орловского государственного университета. Серия «Педагогические нау-

- ки». – № 1 (70). – 2016. – С. 176-179.
3. Нургалиева А.К., Чилдебаев Ж.Б. Болашақ биолог-бакалаврларды кәсіби даярлауда педагогикалық практиканың рөлі // Вестник КазНПУ им. Абая. Серия «Педагогические науки». – № 1 (57). – 2018. – Б. 63-65.
 4. Набиева Т.В. Роль педагогической практики в формировании конструктивно-педагогической компетенции у будущих педагогов // Профессиональное образование. – № 9. – 2012. – С. 196-200.
 5. Жантлеуова Ш.К. Формирование профессиональной компетентности студентов в процессе педагогической практики / Автореф. дисс. ... к.п.н. – Алматы, 2006. – 24 с.

Виды практики и их роль в подготовке будущих педагогов профессионального обучения

¹*БАЙЖУМАНОВА Назира Сабыровна, магистр педагогики, старший преподаватель, nazira82_@mail.ru,

²НУРМАГАМБЕТОВА Торгын Амангельдиевна, директор, sch5@kargoo.kz,

²КАЛИЕВА Айгуль Мырказиевна, зам. директора по воспитательной работе, aigul150270@mail.ru,

¹Карагандинский технический университет, Казахстан, 100027, Караганда, пр. Н. Назарбаева, 56,

²Средняя общеобразовательная школа № 5, Казахстан, 100024, Караганда, мкр-н Степной-1, 7Б,

*автор-корреспондент.

Аннотация. Определена роль практики в системе профессиональной подготовки будущих педагогов профессионального обучения в вузе. Рассмотрена профессиональная практика как ключевая форма организации и преемственности между теорией и практикой. Авторы подробно остановились на каждой практике, проводимой будущими педагогами профессионального обучения. Проанализированы их цели и результаты, а также их возможности. В качестве одного из учреждений прохождения профессиональных практик была рассмотрена СОШ № 5 г. Караганды. Профессиональные практики, проводимые в течение четырех лет, повышают интерес будущих специалистов и приближают их к своей профессии.

Ключевые слова: профессиональное образование, будущий специалист, система профессиональной подготовки, высшее учебное заведение, профессиональная компетентность, практика, образовательная программа 6B01402 «Профессиональное обучение», педагог профессионального обучения.

Practice Types and their Role in Training Future Vocational Education Teachers

¹*BAYZHUMANOVA Nazira, Master of pedagogy, Senior Lecturer, nazira82_@mail.ru,

²NURMAGAMBETOVA Torgyn, Director, sch5@kargoo.kz,

²KALIYEVA Aigul, Deputy director for educational work, aigul150270@mail.ru,

¹Karaganda Technical University, Kazakhstan, 100027, Karaganda, N. Nazarbayev ave., 56,

²Secondary school № 5, Kazakhstan, 100024, Karaganda, microdistrict Stepnoy-1, 7B,

*corresponding author.

Abstract. The role of practice in the system of vocational training future teachers of vocational training at the university has been determined. Professional practice is considered as a key form of organization and continuity between theory and practice. The authors elaborated on each practice conducted by future vocational education teachers. Their goals and results are analyzed, as well as their capabilities. Secondary school № 5 in Karaganda was considered as one of the institutions for passing professional practice. Professional practices (job placing) carried out within four years, increase the interest of future specialists and bring them closer to their profession.

Keywords: vocational education, future specialist, vocational training system, higher educational institution, professional competence, practice, educational program 6B01402 «Vocational training», vocational training teacher.

REFERENCES

1. Ishchanova G.E. Bolashaq pedagogtardy dаяrlayda jańartylǵan bilim berý mazmunynyń alatyn orny // Abai atyndaǵy QazUPÝ Habarshysy. «Pedagogika ǵylymdary» seriiasy. – № 2 (58). – 2018. – Б. 90-95.
2. Kvitkovskaya A.A., Illarionov S.V., Illarionova L.P. Professionalnaya podgotovka pedagoga v usloviyakh nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovaniya // Uchenye zapiski Orlovskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya «Pedagogicheskie nauki». – № 1 (70). – 2016. – Б. 176-179.
3. Nurgalieva A.K., Childebayev Zh.B. Bolashaq biolog-bakalavrlardy kásibi dаяrlayda pedagogikalyq praktikanyń róli // Vestnik KazNPU im. Abaya. Seriya «Pedagogicheskie nauki». – № 1 (57). – 2018. – С. 63-65.
4. Nabieva T.V. Rol pedagogicheskoi praktiki v formirovanii konstruktivno-pedagogicheskoi kompetentsii u budushchikh pedagogov // Professionalnoe obrazovanie. – № 9. – 2012. – С. 196-200.
5. Zhantleuova Sh.K. Formirovanie professionalnoi kompetentnosti studentov v protsesse pedagogicheskoi praktiki / Avtoref. diss. ... k.p.n. – Almaty, 2006. – 24 s.